

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Διάλεξις Ἀγγλου μουσικολόγου. – Κρίσεις Γερμανοῦ κριτικοῦ.

Ἐνώπιον πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων τάξεων τοῦ Λονδίνου ὁ κ. Ἀβδὺ Οὐίλιαμ ἐποίησε λίαν ἐνδιαφέρουσαν διάλεξιν περὶ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς μουσικῆς, καθ' ἣν καὶ ὕμνοι ἀρχαῖοι ἐψάλησαν εἴτε ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἐλληνικῷ κειμένῳ εἴτε ἐν ἀγγλικῇ μεταφράσει.

Οἱ Ἕλληνες ποιηταὶ καὶ δραματικοί, εἶπεν ὁ κ. Οὐίλιαμ, συνέθετον ταύτοχρόνως καὶ τὸ μέλος τῶν ἔργων αὐτῶν, διότι παρ' αὐτοῖς ἦσαν συνδεδεμένα πρὸς ἄλληλα ἢ τε ποιήσεις καὶ ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ὄρχησις. Καὶ μετὰ τὸ προοίμιον τοῦτο συνέκρινε τοὺς ἀρχαίους ποιητὰς καὶ μελοποιοὺς πρὸς τὸν Ριχάρδον Βάγνερ, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρουσιν οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν ὡς ποιηταὶ κατεῖχον τὴν πρώτην θέσιν, κατόπιν συνθέτοντες τὸ μέλος, ἐν δὲ τῷ Βάγνερ προηγεῖτο ὁ μουσικός, εἶτα δὲ ἐφιλοτεχνοῦντο οἱ στίχοι. Συγχρόνως παρετήρησεν ὁ κ. Οὐίλιαμ, ὅτι παρὰ τοῖς γερμανοῖς *ἐρωτοψάλλταις* τοῦ μεσαίωνος τὸ τε μέλος, τὸ ῥῆσμα καὶ ἡ ὄρχησις συνηθέστατα συνεδέοντο πρὸς ἄλληλα.

Εἶτα περιέγραψε τὴν ἐπὶ χρόνους μακροὺς ἐπικρατήσασαν μουσικὴν ἀμάθειαν καὶ ἀπειρίαν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ὡμίλησε δὲ ἐκτενῶς καὶ περὶ τῆς φρυγιστὶ καὶ λυδιστὶ ἀρμονίας.

Περὶ τῆς διαλέξεως ταύτης ἱκανὸς γίνεται λόγος ἐν «Νέῳ Ε. Τύπῳ», ὁ δὲ γράφων παρατηρεῖ τῷ κ. Οὐίλιαμ, ὅτι δὲν ἀνέφερεν, ὅτι αἱ ἀρμονίαι αὗται εἶχον τὴν ἀρχὴν οὐχὶ ἐλληνικὴν, ἀλλὰ θρακικὴν (;) ἀναγομένην δηλαδὴ εἰς μέγαν λαὸν συγγενῆ τῶν Γερμανῶν καὶ μάλιστα τῶν Σκανδιναυῶν, κατοικοῦντα δὲ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Μικρασίᾳ.

Ὁ λαὸς οὗτος εἶνε κατὰ τὸν Ἡρόδοτον μετὰ τοὺς Ἰνδοὺς τὸ μέγιστον τῶν τότε γνωστῶν ἔθνος, ἀλλὰ πολλαχῶς διηρημένον, ἔνεκα ἐσωτερικῶν πολέμων καὶ διχονοιῶν.

Τὸ χωρίον, ἐφ' οὗ στηρίζει τὴν παρατήρησιν ταύτην ὁ Γερμανὸς κριτικός, εἶνε τὸ ἑξῆς:

«Θρηϊκὸν δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι μετὰ γε Ἰνδοὺς πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο ἢ φρονέοι κατὰ [...], ἅμαχον τ' ἂν εἴη καὶ πολλῷ κράτιστον πάντων ἐθνέων κατὰ τὴν γνώμην τὴν ἐμὴν.»

Ἀλλὰ παρατηροῦμεν καὶ ἡμεῖς· μήπως οἱ Θρᾷκες δὲν ἦσαν Ἀριοπελασοὶ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπίσης;

Ὁ γράφων ἐξακολουθεῖ σημειῶν, ὅτι οἱ Ἕλληνες κλασικοὶ συγγραφεῖς μαρτυροῦσιν, ὅποσα παρὰ τῶν Θρακῶν παρέλαβον οἱ Ἕλληνες ἔν τε τῇ ποιήσει, τῇ μουσικῇ καὶ τοῖς θρησκευτικοῖς ἐθίμοις. Παραθέτει δὲ χωρίον τοῦ Στράβωνος, ὅπερ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀναφέρει ὁ Γκρότε, λέγοντος, ὅτι ἐν τῇ μουσικῇ τὸ τε μέλος καὶ ὁ ρυθμὸς καὶ αὐτὰ τὰ μουσικὰ ὄργανα ἀνάγονται εἰς τοὺς ἐν Ἀσίᾳ Θρᾷκας.

Ἐξάγεται δὲ ἡ τοιαύτη θρακικὴ καταγωγὴ τῆς μουσικῆς καὶ ἐκ τῶν τόπων, δι' ὧν ἐτιμῶντο αἱ Μοῦσαι: τῆς Πιερίας, τοῦ Ὀλύμπου, τῆς Πίμπλας καὶ τοῦ Λειβήθρου, τόπων καὶ ὁρέων ἄλλοτε ἀνηκόντων εἰς τοὺς Θρᾷκας.

Καὶ οἱ ἐν Βοιωτίᾳ Θρᾷκές εἰσιν οἱ ἀφιερῶσαντες τὸν Ἑλικῶνα εἰς τὰς Μοῦσας καὶ καθιερώσαντες τὸ ἄντρον τὸ Ἑλικώνειον εἰς τὰς Λειβηθριάδας νύμφας. Ἀλλὰ καὶ οἱ

ἀρχαῖοι μουσικοί, ὁ Ὀρφεύς, ὁ Μουσαῖος, ὁ Θάμυρις καὶ ὁ Εὐμόλπος Θοῤῃκες ἐλέγοντο.

Παραθεῖται ἐπίσης διάφορα παραδείγματα θρακικῶν ὀνομάτων, πολλῶν ἐλληνικῶν μουσικῶν ὀργάνων, ἀναφέρει διαφόρους θρησκευτικὰς τελετάς, ἃς οἱ Ἀθηναῖοι παρέλαβον ἐκ τῶν Θρακῶν, καθὼς καὶ διάφορα θρησκευτικὰ ἐπιφωνήματα, οἷα τὰ Εὐοῖ Σαβοῖ κτλ., ἐφ' οἷς οἱ Ἀθηναῖοι σκώπτονται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Δημοσθένους, ὅλα δὲ ταῦτα, ὅπως καταδείξει τὴν ἐπίδρασιν, ἣν ἔσχεν ἐπὶ τοῦ ἐλληνισμοῦ ὁ ἀρχαῖος οὗτος *Γερμανικὸς λαός*!

Ἡ διάλεξις τοῦ κ. Οὐίλιαμ ἐγένετο ἐν τῇ *Κομίν Χώλ* (αἰθούσῃ τῆς βασιλίσσης) τοῦ Λονδίνου. Κατ' αὐτὴν ἐψάλη πρῶτον τὸ ὑπὸ τοῦ Κίρχερ ἀνακοινωθὲν τὸ 1650 πρῶτον Πύθιον, τὸ εὗρεθὲν κατ' αὐτὸν ἐν ἀρχαίῳ πινδαρικῷ χειρογράφῳ ἐντὸς μονῆς παρὰ τὴν Μεσσήνην. Τὸ πρῶτον τοῦτο Πύθιον, εἶνε γνωστὸν, ὅτι ἐποιήθη πρὸς τιμὴν Ἰέρωνος τοῦ Συρακουσίου, τοῦ νικήσαντος ἐν τοῖς Πυθικοῖς ἀγῶσι κατὰ τὴν Ε' π. χ. ἑκατονταετηρίδα, ἄρχεται δὲ διὰ τῶν στίχων: «Χρυσέα φόρμιγξ Ἀπόλλωνος καὶ ἰοπλοκάμων σύνδικον Μοισᾶν κτέανον» κτλ. Ἡ γνησιότης ὅμως τοῦ εὐρήματος τούτου τοῦ Κίρχερ ἀμφισβητεῖται. Εἴτα ἐψάλη ὁ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ὕμνος. Κατόπιν ἁσμάτιον εὗρεθὲν ἐν Τράλλεσι τῆς Ἐφέσου ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς κατὰ τὸ 1882 καὶ ὕμνοι τινὲς ἀρχαῖοι ἀνακαλυφθέντες ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ Γαλλιλαιίου, ὧν ἀντίγραφα ὑπάρχουσιν ἐν διαφόροις μουσείοις. Τούτων ὁ πρῶτος εἶνε ἐπὶ κλησὶς πρὸς τὴν Καλλιόπην, ἐμελοποιήθη δὲ ὑπὸ τοῦ μουσικοῦ Διονυσίου ἀκμάσαντος ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, ὁ δὲ δεῦτερος εἶνε ὁ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ὕμνος τοῦ Μεσομήδους.

Ἐψάλη τέλος ὁ εἰς τὴν Νέμεσιν ὕμνος.

Ὁ Γερμανὸς κριτικὸς καταλήγει τὴν κρίσιν αὐτοῦ διὰ τοῦ ἐξῆς περὶ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς μουσικῆς ἀφορισμοῦ.

Δὲν ἀνταποκρίνεται, λέγει, αὕτη πρὸς τὰς σημερινὰς περὶ μουσικῆς ἰδέας· ἀποτελεῖ ἦχον πομπωδῶς κυμαινόμενον ἐπὶ ὀλίγων φθόγγων καὶ ἔχοντα χαρακτήρα προσιδιάζοντα μᾶλλον εἰς πένθος.